
» VI OVER- UDDANNER «

Der er gået inflation i akademiske uddannelser.
Ledigheden blandt akademikere er stigende, og flere tager job, de er overkvalificerede til. Lektor NIELS ROSENDAL JENSEN mener, det handler om *overuddannelse*.

Af JAKOB ALBRECHT

En akademisk uddannelse er ikke nogen garanti mod arbejdsløshed. Siden finanskrisisens indtog er ledigheden blandt akademikere steget i alle EU-lande, og ledigheden blandt nyuddannede bibliotekarer og arkitekter i Danmark ligger for eksempel på mere end 50 procent. Også nyuddannede jurister og økonomer er hårdt ramt.

Samtidig er akademikere i stigende grad begyndt at tage job, der ligger under deres kvalifikationer. I Storbritannien viser tal fra Office for National Statistics, at 36 procent af akademikerne har job, de er overkvalificerede til. I 2001 var tallet knap 27 procent.

Samme tendens ses i Danmark. Tænk tanken Kraka kunne i foråret dokumentere, at hver femte akademiker har et job, de formelt set er overkvalificeret til. Det er en fordobling siden begyndelsen af 90'erne.

Uddannelsesinflation

Finanskrisen er den mest oplagte forklaring på stigningen i ledighed og overuddannelse. Men ifølge lektor Niels Rosendal Jensen fra Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet, handler det også om en utilsigtet vækst i uddannelsesniveaet.

»På tværs af EU-landene er der sket en inflation i uddannelse, der ikke kan forklares logisk. Udviklingen har haft nogle irrationelle og utilsigtede konsekvenser, fordi flere er blevet overuddannet og ender med at tage job,

der er lavere end deres kvalifikationer,« siger Niels Rosendal Jensen.

Han er tovholder på den danske del af det nye fælleseuropæiske projekt VERSO – Volunteers for European Employment, der i de kommende år skal finde gode eksempler på måder at få unge ind på arbejdsmarkedet på midt i en krisetid.

Niels Rosendal Jensen peger på, at uddannelsesinflationen er blevet drevet frem af blandt andre staten, uddannelsessystemet, erhvervslivet, fagforeningerne og de studerende selv.

»Forældre har ønsket, at deres børn skulle have en bedre uddannelse end dem selv, og erhvervslivet har efterspurgt medarbejdere med højere uddannelser. Til sammen skaber det en inflation, der betyder, at de højtuddan-

nede skubber medarbejdere ud, som tidligere blev anset for kvalificerede.«

Konkret betyder det for eksempel, at cand. mag.er begynder at undervise på grundskoleniveau, eller en fuldt ud kvalificerede regnskabsuddannet HK'er bliver erstattet af en merkonom eller økonom.

»Der gået prestige i at ansætte folk med en høj uddannelse. Det er i stigende grad blevet et krav at have en akademisk uddannelse for at få et job. Det skaber problemer for de medarbejdere, der har en kortere uddannelse,« siger Niels Rosendal Jensen.

Spørgsmålet er, hvor grænsen går for uddannelsesinflationen, og hvor længe den bliver ved.

»Som det ser ud lige nu, er muligheden for at stoppe inflationen lig nul. Det er nærmest blevet et mantra. Det er ikke mange år siden, at >

»Der gået prestige i at ansætte folk med en høj uddannelse.

Det er i stigende grad blevet et krav at have en akademisk uddannelse for at få et job.«

Lektor **Niels Rosendal Jensen**

UNGE UDEN FREMTID

Ledigheden blandt unge i EU er steget de sidste par år, og over 5,5 millioner unge er uden job. Særligt i Syd-europa er unge hårdt ramt. I et land som Spanien er arbejdsløsheden for unge under 25 år over 40 %. Her protesterer unge fra gruppen Youth Without a Future mod unges betingelser i Spanien.

man grinede ad, at renovationsarbejdere en dag sikkert skulle have en ph.d. Nu er vi der jo næsten. Hvis du spørger mig, om det er for meget, så synes jeg, vi overuddanner,« siger han.

Mere end uddannelse på CV'et

Samtidig med uddannelsesinflationen er der sket en udvikling, hvor højtuddannede selv har ansvar for at skaffe sig »duelighedstegn« til deres CV, mens de er under uddannelse. En uddannelse er nemlig ikke nok i sig selv, når man skal sikre sin *employability*, siger Niels Rosendal Jensen.

»Man skal også kunne dokumentere, at man har været i virksomhedspraktik, eller at man har lavet frivilligt arbejde. Det kan være katastrofalt, hvis det ikke lykkes.«

Han tilføjer, at det også hører med til billedet, at uden et kompetenceløft ville nogle job være forsvundet til udlandet, fordi der er for lidt viden knyttet til dem.

»Kravet om stigende uddannelse er ikke kun urimeligt. Spørgsmålet er, hvad det betyder for de mennesker, der ikke har mulighed for at videreuddanne sig.«

Uddannelsesspiralen er drevet frem af stigende uddannelsesmålsætninger fra staten. Regeringens mål er nu, at 60 procent af en ungdomsårgang skal tage en videregående uddannelse, så Danmark ikke sækker bagud i det globale uddannelseskærløb. Dermed har Danmark sat samme kurs som de andre lande i EU, der også har opstillet målsætninger for at hæve befolkningernes uddannelsesniveau.

Det giver flere unge mulighed for at tage en længerevarende uddannelse, men når de kommer ud, skal de være forberedt på, at det er deres eget ansvar at finde et job. Staterne i EU stiller nemlig kontante krav til nyuddannede, siger Niels Rosendal Jensen.

»Det er ikke længere nok bare at tage en uddannelse. Du skal også selv finde et sted på arbejdsmarkedet, hvor du passer ind,« forklarer han.

Pisk eller gulerod

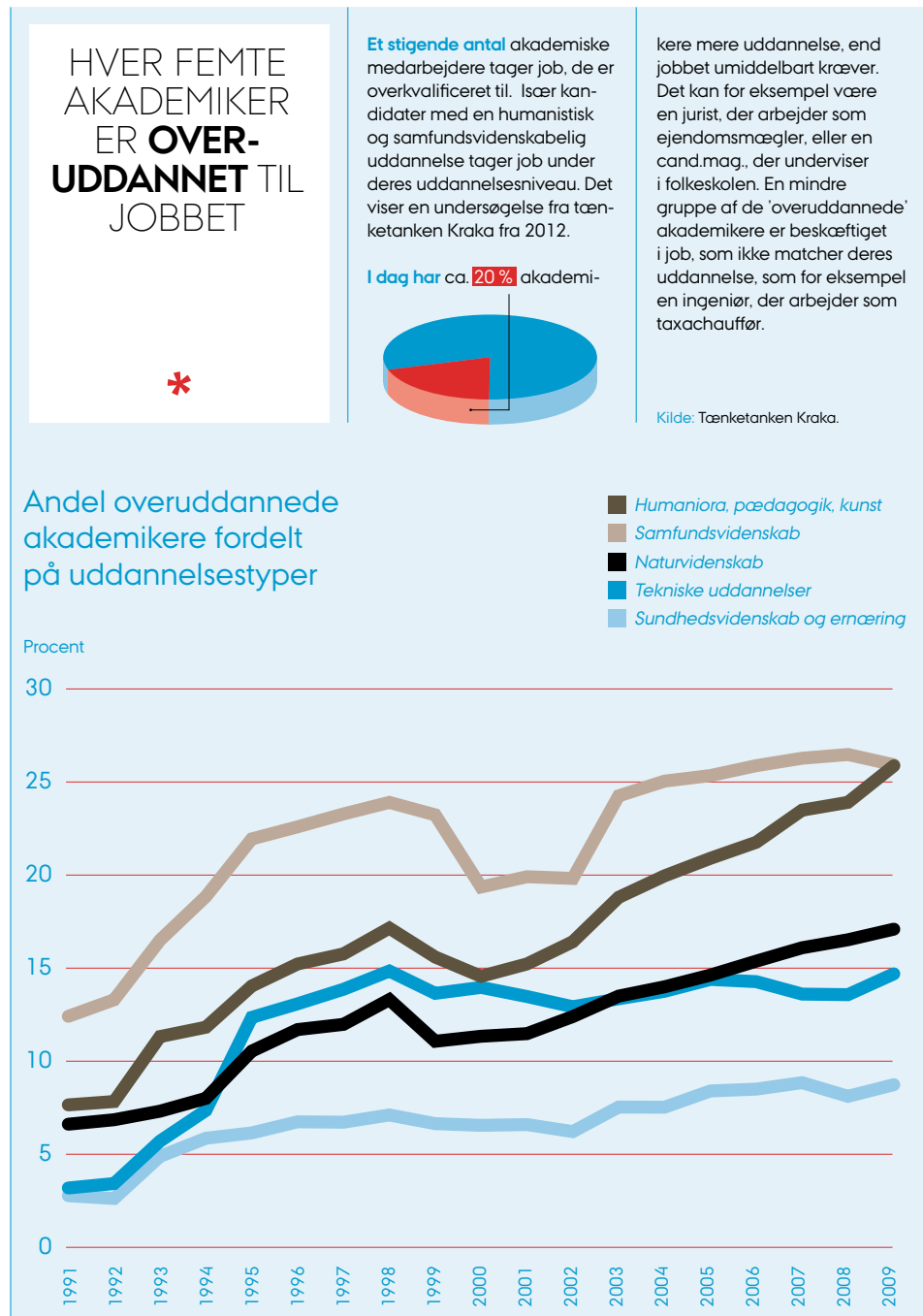
Niels Rosendal Jensen siger, at der i EU's medlemslande populært sagt findes to måder, det offentlige kan fremme beskæftigelsen på – pisk eller gulerod.

»Den ene tager udgangspunkt i, at folk har de rette kvalifikationer. De skal bare hjælpes og lokkes lidt, så de finder et job. Det er gulerodsmetoden. Den anden variant er, at folk skal tvinges. De skal tage sig sammen og bliver holdt i så kort snor, at det bringer mindelser til Foucaults panoptikon.«

Tilbage i 1960'erne og 1970'erne var mange europæiske stater inspireret af den engelske økonom John Maynard Keynes' model til at

»Hvis du spørger mig, om det er for meget, så synes jeg, vi **overuddanner**.«

Lektor **Niels Rosendal Jensen**

NYT PROJEKT SKAL HJÆLPE EUROPAS ARBEJDSLØSE

lande kortlægge, hvilke tiltag og redskaber der kan bremse arbejdsløsheden i Europa. Fokus er på frivilligt arbejde, og projektet skal give større viden om, hvordan frivilligt arbejde kan hjælpe de regionale myndigheder i indsatsen mod arbejdsløshed og højne livskvaliteten og livsdueligheden hos Europas millioner af arbejdsløse.

Volunteers for European Employment (VERSO) er et stort udviklings- og forskningsprojekt, der er skudt i gang i 2012 og finansieret af EU. Over de næste par år skal forskere og praktikere fra syv europæiske

Fra Danmark er Middelfart Kommune og Aarhus Universitet partnere i projektet. Lektor Niels Rosendal Jensen fra Aarhus Universitet er tovholder på den danske del af projektet.

Læs mere på www.verso.au.dk

begrænse ledigheden ved at øge det offentlige forbrug. De seneste ti år har pisken i stigende grad vundet frem. Det er blevet den enkeltes ansvar at løse problemet med at komme ud af ledigheden. Og hvis det ikke lykkes, skyldes det en forkert indstilling eller manglende kompetencer, forklarer Niels Rosendal Jensen.

Men i nogle EU-lande er pendulet begyndt at svinge væk fra den liberalistiske arbejdsmarkedspolitik.

»Med finanskrisen er ledigheden oppe over 20 procent i nogle lande. Og så er det ikke politisk muligt at forsvare, at ledigheden er den enkeltes egen fejl,« siger Niels Rosendal Jensen og peger på Frankrig som et land, hvor den nyvalgte præsident Hollande ønsker at skabe beskæftigelse gennem offentlige investeringer.

Protester mod systemet

Niels Rosendal Jensen har tidligere undersøgt, hvordan de studerende på universitetet i Göteborg ser på deres muligheder for at tage springet fra universitet til beskæftigelse. Mange mener, at universitetet skulle have været bedre til at rådgive dem om job og karriere.

I en række sydeuropæiske lande har reaktionen været kraftigere.

»I Grækenland og Spanien har der været stærke protester, og det har gået voldsomt for sig. De ledige vil ikke stå model til, at det er deres ansvar alene at skaffe sig job. Herhjemme er det foregået mere fredeligt. Det kan man undre sig over, men jeg tror, det er fordi, ledigheden ikke er så høj som i Sydeuropa. Måske fordi der ikke er samme tradition for protester i Danmark.«

Niels Rosendal Jensen siger, at den enkeltes uddannelse er en stor udgiftspost for staten.

Derfor er det vigtigt at finde veje, der kan fremme beskæftigelsen. Han er med i det nye fælleseuropæiske projekt VERSO (Volunteers for European Employment), der i de kommende år skal undersøge mulighederne for at give arbejdsløse mere livskvalitet og et fodfæste på arbejdsmarkedet gennem frivilligt arbejde. Projektet involverer otte regioner i EU. I Danmark er Middelfart valgt ud.

»I stedet for at gå på jobtræningskurser er mulighederne for at få job større ved at møde mennesker med et netværk. De ledige kan nok ikke få job alle sammen, men det kan øge deres livskvalitet og gøre dem mere livsduelige at deltage i frivilligt arbejde. Måske finder vi eksempler på *good practice*, der kan bruges i andre lande.«

Stadigt lavere ledighed

Skal den høje ledighed blandt akademiske dimittender tilskrives finanskrisen, eller er det, fordi akademiske uddannelser ikke giver samme sikkerhed for et godt job som tidligere?

»Finanskrisen er jo et forbigående fænomen, som på et tidspunkt forsvinder. Men det er ikke et forbigående problem, at mange mennesker tilbyder de samme høje kompetencer på arbejdsmarkedet. De troede, at deres uddannelse ville give dem et sikkert levegrundlag, men så ender de med at køre taxa. Det var jo ikke meningen med at tage en uddannelse, men det er en konsekvens af uddannelsesinflationen.«

Selv om ledigheden blandt akademikere er steget kraftigt siden finanskrisen – især blandt nyuddannede – så har akademikere stadig en lavere ledighed end gennemsnittet af befolk-

»Med finanskrisen er ledigheden oppe over 20 procent i nogle lande. Og så er det ikke politisk muligt at forsvare, at ledigheden er den enkeltes egen fejl.«

Lektor Niels Rosendal Jensen

ningen. Ledigheden blandt akademikere ligger på omkring 5 procent, mens ledigheden for hele befolkningen er 8 procent.

»Det kan med andre ord stadig betale sig at tage en akademisk uddannelse.« ■

NIELS ROSENDAL JENSEN

Lektor ved Institut for Uddannelse og Pædagogik og forsker i projektet Volunteers for European Employment (Verso) om frivillige organisationers rolle i bekæmpelse af arbejdsløshed i EU.